

הכתר

גליון מס' 40

טבת - שבט

תשס"ט

תגובות ותרומות ניתן לשלוח למערכת 'הכתר'
ת.ד. 57375 ירושלים.

הזכויות לא שמורות, מצוה לצלם, לתרגם ולהפיץ.

לקט מאמרים לחיזוק הצניעות

"ומקום פה עמדי לעורר על ענין מכאיב ומבהיל שטועים בו רבים... יש הנמנעים מדבר בזה מטעמי צניעות. שומו שמים! בדור פרוץ וירוד בכל הענינים, בהלבשה... בריש גלי ולא יתבוששו, ולדבר בעניני קדושה וצניעות זהו נגד הצניעות! היש לך הטעיית היצר גדולה מזו?" (הגר"א קוטלר זצ"ל)

מרן פוסק הדור הגרי"ש אלישיב שליט"א

(בשיעורו היומי בביהמ"ד תפארת בחורים - כ"ח תשרי תשס"ט)

למעשה דארף מען צו לייגן נאך א פרט, אפילו ס'איז דא חילוקי דעות צו ממעג יא צו ממעג נישט, אבער א וודאי, אויב מ'גייט אזוי ווי א פרוע ראש, אזוי ווי אנדערע גייען דארטן, איז מען עובר א איסור גמור דארטן, ס'איז ממש אמת אזוי ווי א ערוה.

די גאנצע מעשה איז, אויב מ'גייט אזוי ווי א שייטל פאר הונדערט יאר צוריק, א וודאי מעג מען, אפילו אביסאלע שענער, אבער ס'זאל נישט זיין אזוי ווי מ'גייט היינט.

די אלע וואס זיי גייען היינט אזוי ווי ס'דארף צו זיין, ערשטנס זעט עס אויס ווי אייגענע האר לגמרי, א וודאי איז א איסור, דאס האט קיינער נישט מתיר געמאכט.

השואל: אמאל איז אויך געווען א מחלוקת, הרב: אמאל איז געווען א מחלוקת! השואל: הגם ס'איז געווען ניכר א ס'איז נישט אייגענע,

הרב: א גזירה האבן זיי גע'טענה'ט, אבער לכל הפחות ס'איז געווען קאנטיג.

השואל: אבער אין גמרא איז משמע אז מ'האט גענומען די האר פון די אשה אליין, און מען האט דאס ארויפגעלייגט, דאס איז דאך געווען זיכער בעסער ווי היינטיגע ערגסטע פאות,

הרב: איך ווייס נישט וואס רד ערדסט, מ'האט אפגעשארן אדער ניט? אז מ'האט אפגעשארן איז אזוי ווי האר פון א בהמה, אז מען שערט אפ די אייגענע האר דארטן, קען זי מאכן א פאה נכרית פון דעם.

המשך בעמ'י הבא

המשך בעמ'י הבא

1. מלשון זו מבואר דהאיסור בפאה הנראית כשערותיה אינו משום מראית העין אלא מעיקר הדין, דפאה כזו אינה נחשבת לכיסוי כלל והרי היא "ערוה" כשיער. ומפוטות לשונו משמע שיהיה בזה דין שיער באשה ערוה שאסור לומר כנגדו דבר שבקדושה, וכן דעת הגר"מ שטרנבוך שליט"א בשו"ת תשובות והנהגות ח"ד סי' רצד.

2. להלן דברי הרבנים אודות הפאות בדורות עברו: הגה"צ רבי זן סגל שליט"א (מתוך הקלטה): "שמעתי מהראש ישיבה ר' שלמה זלמן אויערבך לפני שלושים שנה כשדיברנו על פאה, הוא אמר כך: לפני חמישים שנה... ואז אפילו עיוור היה רואה שזה פאה, קש זה היה נראה". הגה"צ רבי יוסף ליס זצ"ל (נאמר לאחד מחשובי האברכים בב"ב): במקומינו (באירופה) לא רצו הנשים לכסות שיער ראשן, ואפילו פאה נכרית לא הסכימו לחבוש, כי הפאות היו נראות כגוש שיער נוקשה ומגושם, ומי שהסכימה לחבוש פאה נכרית היה זה מצד יצר הטוב, כי פאה של זמניהם היתה מכוערת וגרועה הרבה משיער". מרן הגר"ש וואזנר שליט"א (כנ"ל): הפאות המשוכללות ביותר שהיו לפני שישים שנה בעיר המודרנית וינה, אפשר היה להכיר ממרחק גדול מאד שאין זה שיער כי לא היה להם את תכונות השיער, אבל הפאות היום הם ממש כשערה, וברובן הגדול הינן מחוץ לגדרי הצניעות". ובשם הגה"צ רבי שלום שברון זצ"ל מובא שהפאות של פעם היו נראות כשיער עיזים. (ובספר הכל לאדון הכל עמ' 149 נכתב: "באותם ימים... פאות חבשו רק נשים מבוגרות והן נראו זהות כולן"). ובאמת א"צ לעדייות, ויכול כל אחד לשאול את זקנתו כיצד נראו הפאות בשנים עברו, כמו"כ הפאות שחובשות כיום הזקנות יש בהן כדי ללמד כי מראה הפאות בתקופות הקודמות היה שונה בתכלית ממראה הפאות הנהוגות כיום בדור הצעיר.

3. כלומר לדעת המתירים.

4. בשפת האידיש משתמשים בביטוי זה גם כשאין הכוונה כפשוטו, וכפי הנראה כוונתו לנשים המקפידות על הופעתן, וחשוב להן להתלבש באופן מכובד (במושגים של היום, לא הכבוד האמיתי) בהתאם למקובל בחברה. ולא התייחס

כאן מרן שליט"א לעצם גישה זו, רק אמר שהמציאות היא שהפאות שחובשות כיום נשים המקפידות על הופעתן נראות כשיער שלה וכו'.

5. המילה "פעם" נאמרה בהדגשה, כלומר לא "גם פעם" אלא אדרבה - על הפאות של פעם היתה מחלוקת.

6. כוונתו להקשות שאם הפאות של פעם היו ניכרות שאינן שיער שלה אי"כ מדוע אסרו האוסרים?

7. עיי' העי' 10 בגדר ניכר.

8. לכאוי אין משמעות כזו בגמ', אלא דהשלטי גבורים כתב כן מעצמו, ובאמת הלבוש חולק ע"ז, ועיי' מ"ב סי' עה ס"ק טו.

9. כלומר יותר נראה טבעי מהפאות "במראה טבעי" של היום. ורבים טועים בזה להוכיח מהא דהתירו פא"י משיער שלה שמותר לחבוש פאות הנראות כשערה, ואין הדבר נכון וכדלהלן.

10. כוונת מרן שליט"א (וכ"מ מדבריו להלן) דאין הבדל בין שיער שלה לשיער של בהמה, וכל החילוק הוא אם הוא תלוש או מחובר, וא"כ הי"ה דהא דבעיי ניכר אין הנדון האם השיער נראה שער אדם או לא אלא האם ניכר שהוא תלוש או לא, ולענין זה אין להוכיח כלום ממה שעשו פא"י משיער שלה, דאפי' אם היה נראה שזה שיער אדם ואפי' שזה שיער שלה מ"מ היה ניכר שאינו מחובר לה. [וכי"כ בספר אדם אני חומה ח"ב סי' קלט אות ו': "והוא דהעיר באות י' דשרי ללבוש פאה נכרית הדומה לשערותיה ולא ניכר החבדל מדברי המ"ב בסי' עה סקט"ו דשרי בשיער של עצמה, לא הבנתי, דהא ודאי בפאות של אותו זמן היה ניכר שאינה שיער ורק כיום מחמת שכלול המכונות וכו' אפשר לעשותו כשערות ממש"]. והיכר זה היה משתי סיבות: א - משום שאז לא היו את האמצעים הטכנולוגיים הקיימים כיום המאפשרים לשזור את השערות הנתלשות ולסדרם על רשת באופן שבהנחתה על הראש תוכלנה השערות להשתלב עם הראש והפנים ולהתקבל כשערות מחוברות, משא"כ כיום שקיימים אמצעים אלו ואכן משתמשים בהם.

המשך בעמ'י הבא

השואל: איך פועל אוזי, דעד רבי זאגט איז היינטיגע פאה נכרית וואס איז דא אין גאס איז א איסור חמור צו גיין, הרב: איך זאג ניט אלע, השואל: די נישט קיין צנועות, פדעג איך, בזמן הגמרא וכו' [וחזר השואל על שאלתו, והרב על תשובתו, (כך מספר פעמים) ולבסוף חזר הרב על האיסור:]

הרב: א אשה די היינטיגע ווי זי גייט דארטן, ממש א ערוה, ס'קוקט אויס ווי אייגענע האר, און ס'איז נישטא קיין נפקא מינה, און אויף דעם איז נישטא קיין שום היתר וואס מ'האט מתיר געווען אויף א פאה נכרית. (ניתן להאזין בקול הלשון- 03-6171100 – מסכת שבת – שיעור מס' 174 – 222 דקות אחר תחילת השיעור – ניתן להקיש 6 כדי להתקדם 5 דקות).

ב - שהרי השיער יונק את חיותו מהגוף, ושיער תלוש באופן טבעי במשך הזמן מאבד את חיותו ויופיו, אלא שכיום ישנם אמצעים לעבד את השיער ולשמור על חיותו ומראהו גם לאחר שנתלש, וא"כ פעם שלא היו אמצעים כאלו (עכ"פ לא ברמה שיש היום), עד שהיו מספיקים לייצר פאה מהשערות הנתלשות היה השיער מאבד את מראהו החי והאיכותי והופך לשיער במראה גרוע (וכנ"ל הע' 2), ובהה היה ניכר שאינו מחובר לה.

והנה פשוט דהא דבעי "ניכר" היינו ניכר מצד הפאה בעצמה, ולא מהני הא דאחר שידוע שהפאות נראות כשערותיה כולם יודעים שזו פאה דאחר שמשאר מלבושה ניכר שהיא חרדית אף אחד לא יחשוב שהולכת בגילוי ראש, דבשלמא אם הנדון היה משום מראית העין היה מקום לדון בזה (וגם בזה כתב לנו מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א שלמרות מציאות זו ישנו איסור משום מראית העין, עכ"פ בנדו"ד), אבל כיון שמדברי מרן שליט"א מבואר שפאה כזו היא ממש ערוה ואינה נחשבת כיוסי כנ"ל הע' 1, א"כ פשיטא דלא תועיל לזה ידיעה חיצונית גרידא שאי"ז שערותיה המחוברות.

וה"ה דלא מהני לזה הא דמסרקים את הפאה באופן שונה מתסרוקות המקובלות אצל נערות (ההולכות בד"כ בשיער אסוף), דזהו ג"כ רק בצירוף ידיעה חיצונית שכך הוא המנהג, ואפי' נאמר דסיי אחר הידיעה ההבדל ניכר מהפאה בעצמה, מ"מ הרי מלבד נערות חרדיות יש עוד נשים רבות ההולכות בגילוי ראש ולא דוקא בתסרוקות השונות מתסרוקות הפאות, וא"כ עדיין אין ניכר מעצם הפאה שאי"ז שערותיה המחוברות אלא רק מחמת מראה הכללי שנראית אשה חרדית והידיעה שכיום נשים חרדיות אינן מגלות את ראשן, וזו בודאי ידיעה חיצונית בלבד. [והערה נוספת למתבונן, היתכן כי תסרוקות שהנערות נמנעות ממנה מטעמי צניעות תהווה סיבה להתיר את הפאה לאשה נשואה?]

וביותר נראה, דהנה הא דשער באשה ערוה ילפי בגמ' ברכות כד. מדכתיב שערך כעדר העיזים, ופירש"י "מדמשבח לה קרא בגוה ש"מ תאוה היא" (ואף דפי' כן לענין קול, פשוט דזהו הביאור גם לענין שיער, וכ"ה להדיא בנימוקי"י שם), והיינו דהשיער הוא דבר תאוה ולכן יש לו דין ערוה, וכמו שהביא המ"ב מהאחרונים בריש סי' עה לענין טפח באשה ערוה "מפני שזה מביא לאדם הרעה כשמסתכל בו - בכלל ערוה היא". ולפי' מובנים מאד דברי מרן שליט"א שפאה הנראית כשערותיה היא "ממש ערוה", כיון שגם בזה יש את התאוה וההרהור שיש בשיער, וזוהי סיבת האיסור. ולפי' פשיטא דלא מהני לזה הכר בצורת התסרוקות, דבעי דוקא הכר באופן שלא יהיה בפאה את התאוה וההרהור שיש בשערות מחוברות. [ולפי', ב' הסיבות הנ"ל להכר הפאות בזמנם, דלא היה השיער משתלב עם הראש כשערות מחוברות וכן שהיה מאבד את חיותו וגמישותו, אין הפשט דזהו רק היכי תימצא שיהיה ניכר, אלא זה גופא סיבת ההיתר]. וכמו"כ פשוט לפי' דלא מהני הא דניכר לנשים בראיה מקרוב אלא צריך שיהיה ניכר (מצד הפאה בעצמה וכנ"ל) אף לגברים בראיה בעלמא המתרת. וכ"כ לנו מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א שצריך שיהיה ניכר לכל. (וכ"כ בקונטרס הערות בענין פא"ינ שאמרו לו הגר"מ שטרנבוך שליט"א והגר"מ קליין שליט"א דברור שלא מועיל בזה מה שהנשים יכולות

השואל: אני שואל כך, הרב אומר שהפאות הנכריות המצויות כיום ברחוב זה איסור חמור ללכת בהם - הרב: אני לא אומר על כולם¹¹ - השואל: אלו שלא צנועות¹², אז אני שואל, הרי בזמן הגמ' וכו' [וחזר השואל על שאלתו, וחזר הרב על תשובתו, (כך מס' פעמים), ולבסוף חזר הרב על האיסור:]

אלה (הפאות) שהולכים היום זה ממש ערוה, זה נראה כשיער שלה בלי שום הבדל, ועל זה אין שום התר שהתירו אז את הפאה נכרית¹³.

להבחין, ועי"ש דמטעם זה אין לסמוך על הגדרים שנכתבו בספר 'עוז והדר לבושה' שבד"כ מהוים הכר לנשים בלבד, ואינם כפי הכללים שהורו גדולי ישראל שליט"א).

11. למרבה הצער ישנם אשר מכל דברי מרן שליט"א תפסו משפט זה ועברו הלאה לסדר היום כשהם מתעלמים משאר הדברים ואומרים לעצמם "על שלנו לא מדובר". אך לאמיתו של דבר, לפי גדר הדברים וכמשנ"ת בהע' הקודמת נמצא שהאיסור כולל את הפאות "הרגילות" המקובלות כיום בדור הצעיר, שאינן ניכרות מצד עצמן כשיער תלוש. [ומה שאמר שאינו אומר על כולם אינו סותר לזה כלל, דמ"מ יש ברחוב גם פאות הניכרות, בעיקר אצל המבוגרות והזקנות]. וכמו"כ הרי אמר מרן שליט"א שההיתר הוא בפאות כמו לפני מאה שנה ואפי' קצת יותר יפה, ומעתה יתבונן כל מבקש אמת, האם אכן הנהוג בביתו לכה"פ דומה לפאות מהדור הקודם? ועכ"פ זה ודאי ברור כשמש, שמרן שליט"א לא דיבר כאן על פאות ארוכות (דזהו נושא אחר וכדלהלן הע' 13) אלא על פאות קצרות, וכמו"כ לא דיבר על "שביל לבן" או על "קוקו" שהם סוגים מוגדרים ומסוימים ולא היה לו לכוונתם בלשון כללית "כמו שהולכים היום", ומעתה על מה מדובר אם לא על ה"פאות צנועות" הנהוגות בקרב הצעירות? [עוד יש להתבונן, דכבר בשנת תשל"ה יצאו גדולי ישראל בקריאה על איסור הפאות הנראות כשיער (הובא ביתד נאמן עש"ק ויצא תשס"ט), וברור שרמת המראה הטבעי בפאות ה"צנועות" של היום הינה לפחות כמו בפאות שעליהן דובר בשנת תשל"ה].

12. כלומר הנראות כשיער שלדברי הרב אינן צנועות, דבודאי לא עולה על הדעת להוכיח להתיר פאות שאינן צנועות, אלא הכוונה היתה להוכיח שגם פאות כאלו הן צנועות, ואין זו הוכחה כלל וכמשנ"ת.

13. ולכאוי' אינו נחשב כיוסי וכנ"ל הע' 1. והנה בסוגיית הפאות האסורות ישנו ענין נוסף, דגם אם הפאה ניכרת ונחשבת כיוסי, מ"מ הרי גם כיוסי ובגד חייב להיות צנוע ושקט, שאינו מושך את העין (וכבגד אדום דאף שהוא כיוסי אבל הוא פריצות, ע"י ברכות כ. ובמהרש"ל שם), ומטעם זה הורו הרבנים שאסור לחבוש פאות המעוצבות באופן המושך את העין, כגון פאות ארוכות, וכן פאות ששערותיהן מתפשטות לצדדים ע"י תנועות ראש ומשב רוח שהוא איסור גמור כפי שנכתב בקריאה נאמנה (הובא בגליון 38) עליה חתמו גדולי ישראל שליט"א: **מרן הגר"ש אלישיב, הגר"א שטיינמן, הגר"ש וואזנר, הגר"נ קרליץ והגר"ח פ' שיינברג.** [ואף בתקנון "משמר התורה" נאסר לחבוש פאה "פרועה", ובניאר לנו הגר"י גס שליט"א שהכוונה לאיסור זה], ותופעה זו קיימת בכל הפאות ה"רגילות" הנהוגות כיום בדור הצעיר ונקראות משום מה "פאות צנועות", וכבר כתבו מרן הגר"מ"י לפקוביץ, הגר"נ קרליץ והגר"ש אויערבאך שליט"א במכתבם לעידוד חבישת המטפחת, שהפאות החדשות "ברובן הגדול אינן לפי דרכי הצניעות". אך כאמור אין כ"כ נפק"מ בכל זה, דהפאות המקובלות כיום בלא"ה אסורות מטעם שאינן ניכרות וכמשנ"ת.

(התודה והברכה להרב י.ג. שליט"א על עזרתו הרבה בעריכת הדברים).

מרן הגאון רבי ניסים קרליץ שליט"א

הרב ש. י. ניסים קרליץ
רמת אהרן
באתי בזה לחזק ידי הנשים שהתחזקו לכסות ראשן בבגד ממש, ולא בכיסוי העשוי משערות, אחרי שנתעוררו שאפשר להכשל בזה בכמה איסורים חמורים, וראויים לברכה והלוואי שירבו כמותן בישראל.
ניסים קרליץ

לתושבות שכונת רמות!

בעקבות דבריו של מרן הגר"ש אלישיב שליט"א, מתארגנת בעז"ה קבוצת נשות אברכים שכונת רמות המעונינות להחליף למטפחת בהדרגה, עם הדרכה מבלעות ניסיון. המעונינות להצטרף וטובל לפנות לטל': 02-5866838.

ספר תורת ההרהור - פרטי גרדי האיסור מסוגיות הגמ' ראשונים ואחרונים ופוסקים. • ק"ח עצות ומאמרי הדרכה לשמירת המחשבה • ל"ו תשובות מאת מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, ועוד חידושים ודברים נחוצים לדורנו. שלה 20 עמ' ל.ת.ד. 586 ב"ב והספר יגיע אליך, או פנה לטל' 03-6166893.

שידוכים!
שידוכים למשפחות ליטאיות המעונינות במטפחת.
1. 03-9335045 (בשעות הערב).
2. 077-5543311 (מטפחת בלבד. בתשלום)

יהודי יקר! היה שותף בזיכוי הרבים והרם את תרומתך בכדי שנוכל בעז"ה להמשיך בהוצאת העלון. כל תרומה תתקבל בברכה. בתרומה של 100 ש"ח ומעלה ניתן להזכיר שם בעלון. ניתן לפנות לטל': 02-5022132 – תודה רבה.

ועד מהדרין בארה"ק טל' 02-6519196 אלף גיבורי החיל!

היות ומנסיון העבר הוכח שע"י הפעלת קו עצמאי נכנעו מנהלי "אגוד" ונאותו להפעיל מתכונת מהדרין, בקרוב נחל בעז"ה להפעיל קו חילופי לקו 2 (בירושלים) בו נוסעים כ-20,000 חרדים מידי יום. הדבר עולה הון עתק, שחלק גדול ממנו נתרם ע"י יהודי יקר מחו"ל, ויש צורך בעוד כמאה אלף דולר. בהתייעצות עם גדולי התורה שליט"א - יחולק הנטל לאלף מתנדבים - כשכ"א ישיג / יתרומם \$100 בלבד (ניתן מכספי מעשר). ובהמשך הזמן ולפי גדול ההצלחה נמשיך בעז"ה בעוד קיים. המעונין להיות שותף בהעמדת הדת על תילה (כלשון מרן הגר"ש"א שליט"א) יפנה לאחד מעסקני המהדרין:
ב. מרק - 05731-44448 קניג - 05041-28494
(מכ"מ דרשוש נציגים שכונתיים לקבלת תרומות. לפנות להב"ל).